

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд

„ИЗГУБЕНИЯТ ПОТЕНЦИАЛ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В КОНТЕКСТА НА НЕРАВЕНСТВАТА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО В ЕС-27“

На д-р Агнешка Якубовска

За придобиване на научна степен „доктор на науките“

Професионално направление 3.8 „Икономика“

От проф. д-р Иван Соколов

ОБЩА ОЦЕНКА

Дисертационният труд анализира и предлага съществени теоретични и практически подходи за решаване на важни аспекти от идентифицирането на съществуващото неравенство в работната сила от демографски процеси и здравни проблеми между „старите“ (ЕС-14) и „новите“ (ЕС-Централна и Източна Европа) страни-членки на ЕС. Изследването е насочено към оценка на интеграционните процеси в ЕС, които водят до конвергенция в нивата на намалената производителност поради влошено здраве. Проучена е загубата на производителност на труда в ЕС-27, причинена от застаряването на населението и нарастващите здравни ограничения при хората в трудоспособна възраст. Приложени са статистически модели за бета (β) и сигма (σ) конвергенция за проверка на хипотезите за сближаване между икономиките. Изследването се основава на теорията за човешкия капитал, според която загубата на здравословен живот води до загуба на производителност, оценима чрез нивата на заплащане или стойността на потенциално произведения продукт.

ОЦЕНКА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ И ПРИНОСИТЕ

Оценката на научните резултати и приносите в дисертационния труд на д-р Агнешка Якубовска се основава на идентифицирането на неравенствата в „здравния капитал“ и тяхното влияние върху пазарите на труда в ЕС-27. Изследването предлага задълбочен анализ на загубената производителност, породена от хронични заболявания и стареене на населението. Резултатите от направеното изследване показват, че напредъкът в социално-икономическото развитие на страните от ЕС, не води до значим процес на изравняване на нивата на здравно бреме между „старите“ страни-членки и „новите“ държави от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Данните показват, че характерна черта за страните от ЦИЕ е високото равнище на риск от преждевременна смърт на хора в трудоспособна възраст, обусловен от хронични заболявания. Потвърдена е силна корелация между нивата на доходите, разходите за здравеопазване и очакваната продължителност на живота. Постигнатите резултати и приноси могат да се обобщят в следните аспекти:

- Систематизирани са концептуални подходи за детерминантите на пазара на труда през призмата на неравенството в здравния капитал в ЕС-27. Разработена е авторска интерпретация на разбирането за конвергенция в контекста на преодоляване на първоначалните различия в здравето. Разширено е теоретичното разбиране за „здравен капитал“ като ключов компонент на човешкия капитал, който пряко определя способността за ефективно използване на знанията и уменията на пазара на труда. Тези постижения могат да се определят като „доразвиване и допълване на съществуващо знание“.
- Разработена е авторска методология за оценка на ефективността при преодоляване на различията във влиянието на здравните

ограничения върху пазара на труда. Приложени са моделите на конвергенция (сигма и бета) и е оценена устойчивостта на неравенствата в здравния капитал на населението. Използване на показатели като YLL (изгубени години живот) и YLD (години, прекарани в неработоспособност/инвалидност) за измерване на бремето на хроничните заболявания. Предложена е методология за измерване на влиянието на здравните ограничения върху трудовия потенциал. Тези постижения могат да се определят като „допълване на съществуващо знание“.

- Идентифицирани са специфични модели на неравенство, които са от решаващо значение за формулиране на политиките за социално сближаване и обществено здраве в ЕС. Предложен е инструмент за количествена оценка на влиянието на здравното неравенство, който може да служи за осъществяването на стратегии за финансирането на социалните политики и здравеопазването в ЕС. Тези постижения могат да се определят като „допълване на съществуващо знание“.

Общата ми оценка е, че представените научни обобщения и анализи в дисертационния труд показват, че европейската интеграция не е довела до значими положителни ефекти на конвергенция, които да заличат първоначалните различия в здравния капитал между „старите“ страни-членки и „новите“ държави от Централна и Източна Европа. Значимостта на труда е в системното изследване на възрастта и здравето като детерминанти на бъдещите тенденции на пазара на труда в Европейския съюз и неговите държави.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени препоръки с оглед бъдещи разработки на автора и насочване към определени виждания.

Първо, наред с използването на макроикономически данни, което има сериозно теоретично основание, би могло да се направи и изследване на факторите на микрониво – отрасли и предприятия. Липсата на изследване на характеристиките на отделните фирми и работници ограничава възможността за детайлно интерпретиране на загубите от производителност на труда.

Второ, предвид приетото ограничение до пандемията би могло да се разшири обхватът на изследването с допълнените данни, особено по линия на ефектите в моделите на заетост при отсъствие поради болест и работа при влошено здраве.

Посочените критични бележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд ИЗГУБЕНИЙТ ПОТЕНЦИАЛ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В КОНТЕКСТА НА НЕРАВЕНСТВАТА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО В ЕС-27 е посветен на важни аспекти на функционирането на интеграционния процес в ЕС и отражението му върху здравните аспекти на пазара на труда в страните от Централна и Източна Европа. Разработката притежава необходимите научни и научно-приложни приноси, отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и нормативните документи на ВСУ „Черноризец Храбър, поради което препоръчвам на Уважаемото научно жури да присъди на Агнешка Якубовска научната степен „доктор на науките“ в ПН 3.8 Икономика.

27.01.2026 г.

Гр. Варна

Подпис:

/Проф. д-р Иван Соколов/